

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

18 листопада 2022 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

18 листопада 2022 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

УДК 81'37

П 78

Проблеми лінгвістичної семантики: VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (18 листопада 2022 року).

П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2022. 122 с.

The Problems of Linguistic Semantics: The 7th International Scientific and Practical Internet Conference (November 18, 2022). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2022. 122 p.

У збірнику матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної та культурної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive and Cultural Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол.

наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Константинова О.В., канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол.

наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**,

канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Станіславчук Н.І., викладач

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 10 від 27.10.2022 р.)

©Автори публікацій, 2022

©Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

ЗМІСТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

АРХАНГЕЛЬСЬКА А.М.	СТИМУЛИ Й ЧИННИКИ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ СЛОВОТВІРНИХ ФЕМІНАТИВІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	6
КАПРАНОВ Я.В.	СТАТИСТИЧНЕ ВИМІРЮВАННЯ СИНОНІМІВ Й АНТОНІМІВ У БРИТАНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ КОРПУСІ	9
СІРАНЧУК Н.М.	ПЕДАГОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА КОМУНІКАТИВНІЙ ОСНОВІ	12
ПАВЛОВА О.І.	СОЦІОЛОГІЯ У ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)	15
БІСОВЕЦЬКА Л.А., СУРЖУК Т.Б.	ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	21

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ

DEMENCHUK O.	PRINCIPAL APPROACHES TO LEXICAL SEMANTIC DERIVATION STRATEGIES	25
DEMENCHUK D.	KONCEPT CZASU WOLNEGO W UJĘCIU SOCJOLINGWISTYCZNYM	27
ТРИФОНЮК Л.Ю.	МЕНТАЛЬНЕ ПОЛЕ ПРЕДИКАТА <i>THINK</i>	30

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

МІЗІН К.І.	ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ЗІСТАВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ	37
АЛАДЬКО Д.О., АЛАДЬКО О.Д.	ГЕНДЕРНА СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ У ФРАЗЕОЛОГІЇ	41
ПАВЛОВСЬКА Л.О.	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У ПРАГМАТИЧНОМУ АСПЕКТІ НА МАТЕРІАЛІ РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВ	44
КІНАЩУК А.В.	ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ІРРАЦІОНАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)	47

ФЕДОРОВ І.Б.	ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>АРТЕФАКТНИЙ ПРОСТІР ЛЮДИНИ</i> У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	50
ХОМУТОВСЬКА І.С.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З НАЗВАМИ ТВАРИН В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	52

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

ЛЕМІШ Н.Є.	СИНКРЕТИЧНІСТЬ ЛЕКСИЧНОГО І ГРАМАТИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО СПОЛУЧНИКА 'AND'	55
ОРЕЛ І.І.	ФОРМУВАННЯ ОЦІНКИ У КОНОТАТИВНІЙ СТРУКТУРІ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ	58
ТАРАСЮК Н.Ю.	КАТЕГОРІЯ АКТИВНОСТІ/ПАСИВНОСТІ ЯК ВИЯВ ДЕРИВАЦІЙНОЇ ТА СЛОВОТВІРНОЇ ФУНКЦІЇ МОРФЕМ	61
ГЕДЗЕРУК О.В.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ІЗ СОМАТИЧНОЮ ЛЕКСИКОЮ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	64
ІЛЬЧУК Л.С.	СТЕРЕОТИПНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО НЕГАТИВНІ РИСИ ХАРАКТЕРУ ЖІНКИ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ТА УКРАЇНСЬКОМОВНОГО СУСПІЛЬСТВА	67

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

КОНДРАТЮК Н.В.	ЕПОНІМИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СИСТЕМИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	70
ВАКУЛІЧ А.І.	РОЛЬ І МІСЦЕ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	75
СЕРГІЙЧУК Н.Ю.	ОСНОВНІ СПОСОБИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ГЕОГРАФІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	78
СИВОРИГ Н.В.	РОЛЬ І МІСЦЕ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	81

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

ШУЛЬЖУК Н.В.	ВЗАЄМОДІЯ ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНОЇ, СЕМАНТИЧНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІАЛОГІЧНОЇ РЕПЛІКИ	85
ЗАЛУЖНА О.О., РОЛЛЕР А.Ю.	ДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ІДІОСТИЛЬ ТА ІДІОЛЕКТ	91
КАЛІНІЧЕНКО М.М.	ДИКУНСЬКІ СЕНСАЦІЇ ДЖОНА НІЛА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОРІЧЧЯ	94
КОНСТАНТИНОВА О.В.	ЛЕКСИЧНІ Й СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІЇ В ТЕКСТАХ НОВИН CNN ПРО УКРАЇНУ	98

ЧЕБЕРЯК А.М.	СОЦІАЛЬНА, КОМУНІКАТИВНА, МОВЛЕННЄВА РОЛІ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ	100
ЮРКОВСЬКА М.М.	ДО ПИТАННЯ ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПРИЙОМІВ КОМІЧНОГО НА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНІ В НЕГОМОГЕННИХ ТЕКСТАХ	104
ЖАЛКО Д.Д.	СЕМАНТИКА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ МАРКЕРІВ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ	107
ЧЕРНЯК К.О.	ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДИСКУРС»	109

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

КУЧМА Т.В.	ДЕФОРМАЦІЯ АНТРОПОНІМІВ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	112
МОКРА Т.А.	ФЕНОМЕН ЛАКУНАРНОСТІ В КОНТЕКСТІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	116
КОЛОМІЄЦЬ Н.М.	ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ МАТЕРІАЛАХ МАРКЕТИНГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	119

УДК 81'373:81(420):81(477)

Аладько Д.О., канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, Україна)

Аладько О.Д., магістрантка
Університет Марії Кюрі-Склодовської (Люблін, Польща)

ГЕНДЕРНА СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ У ФРАЗЕОЛОГІЇ

Стереотип є заздалегідь упередженим та спрощеним уявленням про риси, що характеризують людину, ситуацію тощо, ставлення, засноване на такому уявленні (OED). Це найбільш широке визначення стереотипу дає уявлення про образ або поняття, яке з'являється в людському розумі щодо певного реального чи уявного об'єкта.

У рамках лінгвістичного дослідження стереотипи інтерпретуються як спеціальні форми знання та зберігання оцінок, тобто так звані поняття орієнтованої поведінки.

Альтернативною точкою зору є заміна поняття стереотипу ідеєю достатньої або необхідної умови. Стереотип у цьому випадку функціонує як психологічний образ предмета, об'єкта, або його характеристики. Мовець у цьому випадку має певні знання або досвід, що пов'язані із цим об'єктом (Strazny, 2005, с. 949).

Існують різні традиційні, соціальні та культурні стереотипи, що відносяться до різних сфер людської діяльності. Вони можуть мати справу з расою та етнічним походженням, статтю, віковими групами тощо. Стереотипи існують як певна соціальна класифікація, котра корелює або співвідносить людину або річ з певною групою. Соціальні стереотипи є одним із прикладів того, як певні головні члени категорії можуть бути використані для представлення всієї категорії (частина означає ціле), при цьому існує небезпека, що можна зробити висновки про всю категорію людей на основі характеристик, пов'язаних з однією підгрупою (Geeraerts, 2007, с. 180).

Розуміння поняття «гендер» у сучасній лінгвістиці є подвійним. По-перше, воно реалізується як граматична категорія роду, а по-друге, як велика кількість питань, що включають різні аспекти використання мови чоловіками та жінками та їх розуміння крізь призму мови (Malmkjar, 2002, с. 302).

Вивчаючи гендерно пов'язані слова з позитивним, негативним та нейтральним значенням, ми повинні розглянути семантичне поле гендерних уявлень. Щоб зрозуміти мову у своїй специфіці, потрібно реконструювати не тільки її форму, але й семантичні поля, поля слів, які складають її зміст. Семантичне поле гендерних понять включає слова, які позначають чоловіків і жінок; воно також охоплює область різних статевих стосунків та відносин.

Гендерне поняття часто може бути частиною ідіоми. Ідіому можна визначити як сталу фразу, семантично непрозору, значення якої не може бути виведена зі значень її складових. Ідіома є єдиною семантичною одиницею, яка має виразне емоційне забарвлення (Strazny, 2005, с. 494).

Порівнюючи гендерні стереотипи в англійській та українській мовах, ми можемо побачити, що вони майже повністю подібні. Семантичні паралелі наявні в обох мовах.

В обох мовах чоловік розглядається як такий, що займає керівну позицію. У наявних у фразеології стереотипах він репрезентується як сильний (*man of iron; bull-moose; Здоровий, як лось*), незалежний (*Чоловік там рідко умирає, де ся рождає*), який керує родиною (*Every man is a king at home; У нас така приповідка: де парубок, там и дівка; Світ світом, не була баба в'їтом, та й не буде ніколи*), він робить вибір (*Choose your bird out of a clean nest; Жінка лозинка: куди схоч, похилиш; Жінка, як торба: що положиш, те й несе*).

У той же час стереотипи в англійській фразеології часто наголошують на ідеї домінування жінки в родині, що не було виявлено у відібраних українських мовних одиницях (*She wears the breeches /trousers; monkey-man; apron-husband; Man is the head – but woman turns it!*).

В обох мовах чоловік часто розглядається як жорстокий та схильний до насильства (*a wolf; Люби як душу, а труси, як грушу; Жінка Івася боялася, під припечок сховалася*); такий, що полюбляє випити (*Better my hog dirty home than no hog at all; Чоловік не скотина – більш відра не вип'є; Я такий чоловік: як візьму, то й вип'ю*); неуважний до жінки (*In vain does the mill clack if the miller is deaf; Женівся – зажурився, продав жінку за сопілку*).

Стереотипним в обох мовах часто є підкреслення недоліків жінки. Вона може бути схильна до сварки та образ (*like a fish-wife; Ні продати, ні проміняти: лучче було не брати*); мати хижі наміри (*tiger-cat*); залежною (*grass widow*); схильною до оман (*То й не жінка,*

як сім раз на день не обманить чоловіка); схильною смачно поїсти (Чоловік за поріг, а жінка за пиріг).

В обох мовах фразеологічні одиниці звинувачують жінок у контактах із темними силами: *He has a great fancy for marriage that goes to the devil for a wife; a vamp; bewitch; Баба з пекла родом; Баба та чорт то собі рідня.*

Стереотип невірності обох статей також наявний в обох досліджуваних мовах: *like a feather on a hill; the cat among the pigeons; He thought he had got a gold finch, but it proved a wag tail; Як би він ні жив, та жив, аби в чужу гречку не вскакував; Сідни в голову, а чорт в бороду; У гречку скочив та и вворвав.*

В обох мовах жінка розглядається як справжній скарб, який потрібно берегти та цінувати – *A good wife must be bespoke, for there's none readymade; drink on a stick; Дівка, як ягідка; Гарна дівка, як маківка.*

Ще одним спільним стереотипом, який прослідковується і в англійській, і в українській мовах, є балакучість жінки: *If you would have a hen lay you must bear with her cackling; As hard to find a woman without an excuse as a hare without a muse; There is nothing sharper than a woman's tongue; Жінка и кам'яну гору пересіче; Дві бабі – торг, а три – ярмарка; Жінка хіба те утає, чого не знає.*

Фразеологічні одиниці обох мов також вважають, що жінка повинна дбати про родину та господарство: *busy as a wife at an oven; little kens the wife that sits by the fire; Нема кому ні обіпрать, ні облатать: треба женитися; Як сорочка біла, то й жінка мила.*

Стереотип про те, що чоловік та жінка мають підходити одне одному також бачимо в обох мовах: *live tally; The shoe will hold with the sole; Який чорт з Шишка, така його й жінка; Що дід, що баба, то една рада.*

Результати контрастивного аналізу можемо представити у вигляді таблиці.

Таблиця 1.

Гендерні стереотипи в англійській та українській мовах

Стереотип	Англійська мова	Українська мова
Чоловік керує/чоловік сильний	+	+
Жінка керує	+	–
Чоловік поганий (злий, жорстокий)	+	+

Жінка погана (слабка, залежна)	+	+
Жінка пов'язана із відьомством	+	+
Чоловік невірний	+	+
Жінка невірна	+	+
Жінка витрачає гроші	+	–
Жінка – це скарб	+	+
Жінка балакуча і любить сваритись	+	+
Жінка повинна дбати про родину і господарство	+	+
Чоловік та жінка мають підходити одне одному	+	+

Зіставний аналіз гендерних стереотипів в англійській та українській фразеології доводить, що існуючі стереотипи є подібними. Перспективою подальших досліджень є аналіз гендерних стереотипів у малих фольклорних формах та корпусах текстів.

Список використаних джерел:

УПП: Номис, М. (2004). *Українські приказки, прислів'я і таке інше*. Київ: Либідь.
 Geeraerts, D. (2007). *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford: OUP.
 Malmkjar, K. (2002). *The Linguistics Encyclopedia*. London, New York: Routledge.
 OED: *Oxford English Dictionary*. Available at: <http://www.oed.com/>
 Strazny, Ph. (2005). *Encyclopedia of Linguistics*. New York: Fitzroy Dearborn.
 ТТЕМ: Wilkinson, P. R. (1993). *A thesaurus of traditional English metaphors*. London, New York: Routledge.

УДК 81.373.2+811.111+81.161.2

Павловська Л.О., канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, Україна)

**СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ
 ПОБАЖАНЬ У ПРАГМАТИЧНОМУ АСПЕКТІ НА МАТЕРІАЛІ
 РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВ**

Вербальні формули побажань, як різновиди комунікативних актів – це факти ритуалізованого спілкування адресанта з адресатом